

2010-11-18
MF/PB
Dnr 225/10

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Olovlig frånvaro i skolan (U2010/4389/G)

Lärarnas Riksförbund har givits möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad remiss.

Sammanfattade synpunkter

- Lärarnas Riksförbund är positiv till förslaget men vill utifrån lärares beprövade erfarenheter problematisera vissa av de antaganden förslaget bygger på.

Lärarnas Riksförbund anser:

- Att förslaget grundar sig på antaganden om tid och tidsanvändande i grund- och gymnasieskolan som vare sig är tydligt klargjorda eller tydligt utredda i beredningsarbetet.
- Att förslaget inte i tillräcklig utsträckning kopplar samman betydelsen av garanterad undervisningstid, undervisningstid och ogiltig frånvaro.

Generella synpunkter

Det är idag ett odiskutabelt faktum att undervisning av lärare som är behöriga för den skolform, de årskurser och de ämnen vari de undervisar är den faktor som, inom skolans ram, spelar störst roll för en positiv kunskapsutveckling och måluppfyllelse för den enskilde eleven. Följaktligen är det viktigt att staten, genom regelverket för skolan, understryker vikten för alla elever av att närvara och delta i såväl grundskolans som gymnasieskolans undervisning.

Behov av fortsatt utredning

Lärarnas Riksförbund anser att registrering av olovlig frånvaro, och införandet av densamma i terminsbetygen, ställer stora krav på den händelsekedja som föregår terminsbetyget. Enligt Lärarnas Riksförbund kan denna kedja beskrivas på följande sätt:

- (1) Rektor fastställer undervisningstid per ämne/kurs
- (2) Läger grund för schemaläggning
- (3) Schemaläggningsen fastställer lärarledd undervisningstid för elever
- (4) Lärare och elever planerar verksamhet för tilldelad tid

(5) Elever kan vara närvarande, ha lovlig eller olovlig frånvaro

(6) Olovlig frånvaro sammanställs och noteras i terminsbetyg

Ett problem som Lärarnas Riksförbund ser i beredningen av ärendet är att denna typ av händelsekedja inte i tillräcklig utsträckning belyses.

Det huvudsakliga problemet består i att promemorian utgår från gymnasieförordningens definition av undervisningstid som säger att undervisningstid är ”tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning” (gymnasieförordningen 1 kap 2 §).

I realiteten är det dock inte läraren som avgör hur mycket undervisningstid densamme ska ha med respektive elevgrupp, det bestäms vid schemaläggningen och ytterst av rektor/huvudman. Den fördelning av undervisningstid som rektor/huvudman gör måste för det första ta hänsyn till den för skolformen reglerade garanterade undervisningstiden och för det andra undervisningstid därutöver.

I beredningen av förslaget problematiseras inte sambandet mellan undervisningstiden, den för eleven garanterade undervisningstiden samt förslagets registrering av olovlig frånvaro i terminsbetyg.

Innebörden av garanterad undervisningstid

Beträffande gymnasieskolan så stadgar gymnasieförordningen att huvudmannen beslutar om antalet undervisningstimmar för varje kurs i gymnasieskolan (1 kap 11 §). I skollagen regleras omfattningen av den garanterade undervisningstiden i termer av hur många klocktimmar elever på olika program *minst* har rätt till (yrkesprogram 2 430 timmar och högskoleförberedande program 2 180 timmar (16 kap 18 §)).

För grundskolan är det enligt grundskoleförordningen kommunen som beslutar om utökad undervisningstid utöver de i skollagen garanterade 6 665 timmarna (2 kap 2 §), vilka i sig är fördelade per ämnen enligt timplanen. Rektor beslutar om den i timplanen avsatta tiden för skolans val (2 kap 21 §).

Lärarnas Riksförbund anser att promemorian lämnar många frågor om tid och tidanvändande obesvarade gällande grundskolan. Promemorian problematiserar bland annat inte effekten av olika utformningar av grundskolans organisation (F-9; F, 1-5, 6-9 etc) och olika enheter avseende undervisningstid (40 min, 60 min etc) . Detta får enligt förbundet stora konsekvenser för redovisningen av elevernas garanterade undervisningstid, vilket enligt förbundet har bäring på huvudmannens åtgärder efter registrerad olovlig frånvaro.

Medan skollagen fastställer den omfattning *eleverna* minst har rätt till kräver gymnasieförordningen att huvudmannen för skolan *ska* redovisa hur

den enskilda eleven har fått sin garanterade undervisningstid (och inte, som tidigare gymnasieförordning krävde, hur varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid). Hur denna förändring skall tolkas i termer av huvudmannens förpliktelser kontra eleven, i sammanhanget att elevers olovliga frånvaro ska föras in i terminsbetygen, utreds inte i promemorian.

Denna problematik måste en eventuellt fortsatt beredning fokusera på enligt Lärarnas Riksförbund.

Specifika synpunkter gällande gymnasieskolan

Lärarnas Riksförbund anser att förslaget är rimligt gällande grundskolan i och med att skolplikten bör innebära närvaroplikt. Gällande gymnasieskolan ser förbundet dock ett problem i och med att vissa av gymnasieeleverna är myndiga.

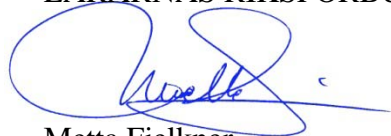
Enligt nuvarande bestämmelser om olovlig frånvaro i gymnasieskolan ska rektor se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare ”om eleven är under 18 år och inte heller ingått äktenskap” (gymnasieförordningen 6 kap 20 a §). I promemorian anförs inga skäl till varför denna syn på myndiga gymnasieelevers självbestämmanderätt skall förändras. Den kommunala vuxenskolan berörs inte av förslaget med hänvisning till att den utbildningen genomförs under ett större eget ansvar än för elever i grundskolan och gymnasieskolan. Lärarnas Riksförbund ser avsaknaden av anförda skäl till en förändring av myndighetsålderns innebörd i gymnasieskolan som en brist i promemorian förslag.

Den beprövade erfarenheten bland förbundets medlemmar är dock att olovlig frånvaro är ett problem också i gymnasieskolan, varför initiativ till att höja elevers närvaro även i denna skolform bör bejakas. Lärarnas Riksförbund anser att ett ökat föräldrainsflytande generellt är önskvärt och anser att ett sådant kan motiveras av vårdnadshavarnas försörjningsplikt av skolungdomar under 21 år (föräldrabalken 7 kap 1 §). Gränsen kontra den myndige elevens självbestämmanderätt måste dock vara tydlig.

Lärarnas Riksförbund accepterar således registrering av olovlig frånvaro i terminsbetyg även för elever över 18 år, under förutsättning att all kommunikation om dessas olovliga frånvaro, likt nu gällande regler om kommunikation till myndiga elever, riktar sig till den myndige personen och inte dess vårdnadshavare.

Med vänlig hälsning

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Metta Fjelkner
Förbundsordförande

Pontus Bäckström
Utredare